

Det handler om kvalitet og glæde

- om 40 år i musikkens tjeneste

Interview med Erik Bjørn Lund

af Erik Lyhne.

Erik Bjørn Lund

Født - 1943

Idrætshøjskolen i Sønderborg ca. 1958

Aftjener værnepligt som Militærmusiker 1961-62

Askov Højskole 1962

Lærer fra Haderslev Seminarium 1967

Musikleder og sangpædagog fra det Det Jyske Musikkonservatorium 1972

Timelærer i musik på Haderslev Statsseminarium i 1968

Seminarielærer i musik på Herning Seminarium fra 1970 og på Århus Seminarium (nuværende VIA University College, Læreruddannelsen i Århus) fra 1972 til 2008

Har dirigeret brass band og kor. Bl.a.: Århus Brass Band, Folkemusikskolens Pige- og drengekor, Århus Studiekor og er pt. dirigent for Aarhus Kammerkor.

Udvalgte udgivelser:

Let us sing and play (Chr. Ejlers' Forlag og Natur og Kultur, Stockholm)

36 Guitarsatser (WH)

Sammen med Fin Terkelsen:

Noget om direktion (WH), Ej blok til lyst 1-2 (WH), Ej blik til lyst (WH)

Sammen med Kirsten Busk:

Bag alle stjerner , julekantate (Dansk Sang)

Solstrålen, antiforureningskantate (Busk&Lund)

Andromedas lænker, kantate, (Busk&Lund)

Snedronningen, et musikeventyr (Busk&Lund)

Han kunne klippe, - en HCA - musical (Busk&Lund)

Harpens Kraft - et folkeviseoratorium (Busk&Lund)

Korkompositioner, blandet kor, bl.a.:

Sange til en fremmed ven (Edition Egtved)

Forureningssalme (Busk&Lund)

Ud af ingenting, for damekor og harpe, (Busk&Lund)

Hvornår begyndte du at spille?

Vi var en musikalsk familie, der kunne lide at synge sange, men der var ingen, der kunne spille. Min søster gik til klaver, så det begyndte jeg også på, da jeg var 8 år. Jeg var der dog kun få gange og græd hver gang. Jeg havde slet ikke lyst til det. Min fætter havde en cornet, som han spillede på, men da han blev konfirmeret, fik jeg den.

Min far var seminarielærer på Haderslev Statsseminarium, og han skaffede kontakt til en seminarist, som underviste mig i trompetspil.

Da jeg blev konfirmeret, købte jeg en trompet for mine egne penge. Jeg øvede mig altid alene. Jeg stod inde i vores soveværelse og øvede mig på Arne Lambert og Eddie Calvert og den stil. En gang imellem kom nogle venner og spurgte, om jeg ikke ville være med i jazz-klubben, men det turde jeg ikke. I øvrigt spillede jeg også fodbold.

Da jeg blev 15 år, kom jeg til at spille hos en militærmusiker; men det var først, da jeg blev soldat, at jeg begyndte at spille sammen med andre. I militæret kom jeg til en optagelsesprøve til militærorkestret og var god nok til at blive optaget, og jeg kom til at aftjene min værnepligt som militærmusiker. Her lærte jeg rigtig meget om noder, arrangement og at spille sammen med andre. Dirigenten var Bue Lund Nielsen, som jeg lærte fantastisk meget af. I orkestret var det min opgave, foruden at spille 2. horn, at holde orden på noder, instrumenter, nodestativer og at udskrive noder til de enkelte instrumenter fra partiturerne. Her blev min musikalske bund lagt. Bue Lund Nielsen var også dirigent for Tonica i Århus, så jeg kørte med til Århus, for at spille med dem en gang om ugen.

Hvilken forskel var der på at øve sig alene og pludselig spille sammen med andre?

Jeg synes, det var en fantastisk oplevelse og så det som et stort tilbud. Jeg var i militæret i 16 mdr., og overvejede seriøst at blive fastansat militærmusiker. Men i løbet af det første år oplevede jeg, at repertoiret kørte i ring, og da vi startede forfra, tænkte jeg ved mig selv, at det kunne nok ikke gå alligevel - så startede jeg på lærerseminariet.

Men du har også været på Højskole, hvor musik og sang var en stor del af hverdagen?

Ja, lige efter folkeskolen var jeg på Idræts højskolen i Sønderborg. Her blev jeg delingsfører i idræt. På højskolen var der en stærk tradition for at synge. Hver aften efter maden sad vi 2 - 3 timer og sang efter højskolesangbogen. Højskoleforstanderen Søgaard Jørgensen sad og spillede flygel og højskoleeleverne sang. Vi skiftedes til at foreslå sange og efterhånden kunne vi næsten hele højskolesangbogen udenad - og faktisk kan jeg stadigvæk mange sange udenad og det er rigtig dejligt, når man skal akkompagnere på klaveret. Alle højskoleeleverne syntes, det var et stort hit og gik ind i sangen med stor entusiasme. Vi skulle jo primært uddannes som idrætsinstruktører - i boldspil, svømning, atletik, gymnastik mv.; men vi fik alle sammen musikken med som en del af vores udtryksmåde.

Hvad betyder sangen for fællesskabet?

Man føler, at man har en samme kulturelle baggrund, og det styrker fællesskabet. Det var ikke kun om aftenen, hvor vi sang at det betød noget. Når vi havde opvisninger med gymnastikken, var der sang, når vi gik ind og ud. Sangen blev brugt overalt, hvor vi havde mulighed for det. Dannebrog betyder meget, for når man kommer tæt fra grænsen, går man højt med flaget og her er sangen en vigtig del. Så det har både en national kulturbetydning samtidig med, at der skabes et fællesskab. De oplevelser, jeg fik dengang, har fulgt mig i livet siden hen. Jeg synes, det er vigtigt, at vi fastholder fællessangen, at vi bruger sangene til at skabe fællesskab, og at vi også bruger dem til at give hinanden nogle besked om, hvad vi føler og tænker. Derfor synger vi nye og gamle sange, alt efter hvordan vores samfund hænger sammen og udvikler sig. På seminariet er det også vigtigt, at vi holder fast ved at synge og indleder møder og andre fællesaktiviteter med en sang. Desværre oplever jeg, at det er svært at blive ved med at fastholde sangens position. Folk kommer med mange forskellige forudsætninger og min umiddelbare vurdering er, at man ikke er så interesseret i den form for fællesskab mere.

Du begyndte på seminariet i 1963 - hvorfor?

Inden jeg startede på seminariet, var jeg et halvt år på Askov Højskole, hvor jeg mødte musikken, litteraturen og alt det en højskole indebærer. Jeg valgte at gå på seminariet, bl.a. fordi der stort set ikke var andre videregående uddannelser i Haderslev. Det betød selvfølgelig også noget, at min far var seminarielærer og at hele min familie var lærere. Det lå ligesom i generne! Det normale var, at man kunne have to linjefag, men jeg ville gerne have tre, så jeg havde musik, idræt og dansk. Det var rene "lystfag". I musik opdagede jeg, at jeg kunne mere end mange af de andre på grund af min skoling ved militæret. Jeg havde også lært akkordspil på guitaren på højskolen og ville gerne synge "Så længe skuden kan gå" eller "To lys på et bord" i musiktimerne. Det kunne man bare ikke. Det var ikke "ordentlig musik". En gang til en sammenkomst i seminariets kantine sad jeg og sang en af tidens populære sange, og det var min musiklærer meget vred over bagefter. På undervisningsrepertoiret var Bach og Mozart og anden "ordentlig" musik. Vi accepterede i det store hele, at sådan var indholdet i undervisningen, og så spillede vi vores egen musik i fritiden.

Hvad lavede du i praktikken?

Vi var ½ år "på græs", og her var jeg i Holstebro, hvor jeg aldrig mødte en praktislærer. I mit skema var der meget lidt musik. Jeg havde dog musik i 2. klasse, og vi arbejdede bl.a. med noder, som blev hængt op på en tørresnor. I den periode stod Musikhøjskolen i Egtved meget stærkt med Klari Fredborg, Daniel Heldén og Erling Bisgaard m.fl. Her deltog jeg i mange kurser. Da jeg var færdig på seminariet i 1967, gik jeg direkte på konservatoriet som studerende i musikleddelse og her fortsatte jeg med at deltage på kurserne i Egtved. Det var lidt atypisk for en konservatoriestuderende, for kurserne var beregnet for skolelærere. Det var faktisk

først meget senere, da jeg blev seminarielærer, at jeg begyndte at arbejde med børn.

Hvornår begyndte du at undervise på seminarieret?

Da jeg havde gået på konservatoriet et år, startede jeg sideløbende med at være timelærer på Haderslev Statsseminarium, hvor jeg skulle undervise i blokfløjte og guitar. Jeg havde timerne samlet om torsdagen og fredagen og faktisk var det næsten, hvad der svarer til en fuld stilling på disse to dage.

Det gik galt fra starten. Seminariets musiklærer kom med et ringbind og sagde, at jeg skulle undervise i det stof, han havde fundet frem; men jeg havde selv brugt hele sommerferien på at forberede mig – så det afslog jeg at gøre. Så var vi en slags uvenner, for det var jo min egen lærer, der havde bedt mig om at komme og undervise. Jeg blev der dog i to år. Derefter fik jeg en stilling på Herning Seminarium.

Hvor kom interessen for den pædagogiske del af musikken fra?

Den kom dels fra alle de kursuser jeg deltog i, og så havde jeg Erling Bisgaard og Jette Tikjøb (leder af Århus Folkemusikskole) på konservatoriet. De var store ildsjæle og meget inspirerende, for de havde fingeren på pulsen, når det gjaldt undervisningen af børn.

I Herning begyndte jeg at undervise i becifringsspil. Det var nærmest en revolution i forhold til min egen uddannelse både fra seminarieret og konservatoriet, hvor becifringsspil var forbudt. På Herning Seminarium kom jeg i kontakt med engelsklærer H. Luke, og sammen med ham fik jeg udgivet min første bog "Let us Sing and Play". Luke havde lyst til at få udgivet en række af de sange, han kendte fra barnsben, og jeg fik sat noder, sanglege, små xylofonstemmer og becifringer til. Vi havde et samarbejde med seminarierets øvelsesskole, så vi kunne gennemprøve alt repertoiret fra bogen. Jeg ved ikke, hvordan bogen blev modtaget, men en af sangene "The Whells on the Bus go round and round" - (Hjulene på bussen) har levet siden i den danske sangkultur, så nogen må have opdaget den.

Xylofonstemmerne var rytmiske og inspireret af Orff.

Du starter på Århus Seminarium i 1972 og har været her siden?

I 1972 var jeg færdig på konservatoriet og kunne hellige mig jobbet som seminarielærer på fuldtid. I Århus var musikken også meget klassisk funderet, men jeg fik nogle kolleger, som var med på at bruge den nye musik noget mere. På Århus Seminarium vægtede man musikken meget højt og vi havde rigtig mange studerende i faget og derfor også mange lærere - ca. 14 . Vi havde et klassisk symfoniorkester ledet af Johannes Nielsen og et meget stort kor ledet af Helge Jensen, som kunne lave store klassiske koncerter hver for sig og sammen. Efterhånden fik vi også et stort bigband, som jeg var med til at bygge op sammen med Fin Terkelsen. Jeg havde erfaringen med arrangementer fra min militærtid og Fin, der oprindeligt spillede cello og blokfløjte, begyndte at spille og undervise i saxofon. Vores kor, symfoniorkester og bigband havde en fantastisk udadvendt værdi for seminarieret. Vi kunne markere os ud ad til og det tiltrak mange studerende, der gerne ville være med i dette miljø. Det er en tradition, der stadigvæk eksisterer med koncerter bl.a. i Musikhuset i Århus.

Indtil da havde det også en stor betydning, for musikken var i højsædet, når der var arrangementer og møder på seminarieret.

Dengang var det også sådan, at de musikstuderende kunne vælge at få undervisning i alle de instrumenter, de kunne overkomme at spille på. Undervisningen blev ikke – som nu - finansieret via taxameter – så jo flere instrumental timer de studerende havde, des flere penge fik vi fra ministeriet. Det betød, at vi havde mange, der sang, spillede klaver, basun, blokfløjte og cello. Vi havde også mange studieture og musikweekender. Det gav et blomstrende musikmiljø. De muligheder har vi desværre ikke i dag.

I dag fokuseres på de mange intelligenser og musikkens betydning for børnenes udvikling. Var der også fokus på det i 70'erne?

Nej, det tror jeg ikke, vi tænkte over. Vi vidste godt, det var der, men hele den debat vi har i dag, er et sprogbrug, vi har taget til os fra den pædagogiske faggruppe. Vores fag er meget mere sprogliggjort i dag end dengang. I 70'erne talte vi også lidt om overførselsværdi og forsøgsklasserne på Østrigsgade

skole, men vi havde meget mere fokus på færdigheder og musikmetodik end musikpsykologi. Jeg synes, der er et skisma i, at vi i dag har langt færre timer, og at vi bruger en væsentlig større del af undervisningstiden til at tale om vores fag. På den måde underprioriteres sang og instrumentale færdigheder. Jeg tør faktisk slet ikke tænke på, hvor mange timer musikfaget har mistet i de 40 år, jeg har været seminarielærer. Faktisk er den største nedskrivning af timetallet sket indenfor de sidste 10 år.

Hvilken betydning har det for musikundervisningen?

Den nye læreruddannelse har haft store konsekvenser. Der er seminarier, der ikke kan udbyde musikundervisning, fordi der er alt for få, der vælger faget. Med de nye optagelseskriterier er det tilmed usikkert, hvilke praktiske færdigheder de studerende kommer med, og det er derfor usikkert hvordan det musikalske niveau kommer til at ligge. En af konsekvenserne kan være, at der produceres for få seminarieuddannede lærere, og at det faglige niveau ikke bliver højt nok. Det kan medføre at man begynder at bruge AM'er eller andre, der er uddannet på konservatorierne. De vil have problemer med, at de har alt for lidt pædagogik, og de skal også kunne undervise i andre fag, for ellers kan de ikke indgå i skolens liv på en fornuftig måde. I min plan skal de ikke kun undervise i musik, men have en meritlærer- eller suppleringsuddannelse på seminarierne med pædagogik og et eller to andre linjefag. På den måde de kan indgå i det samlede arbejde på en skole. Omvendt kan jeg også sagtens forestille mig, at de musikstuderende på seminarierne supplerer deres uddannelse på konservatoriet og forbedrer deres musikalske færdigheder.

I forhold til folkeskolen synes jeg også, det er svært, for i heldigste fald er der to timer i musik om ugen med 25 elever, som måske heller ikke har motivation eller forudsætninger. Så skal man tænke sig meget om med hensyn til, hvad børnene skal lære. Det bliver de ydre omstændigheder, der kommer til at bestemme, hvad der foregår. Jeg synes, det er svært både på skolerne og på seminarierne at få tid til at leve op til alle de krav, man skal opfylde i læseplanerne og de faglige mål. Et af de store problemer i musikfaget er at gøre sig klart, hvad det er, eleverne skal lære. Det er næsten lige meget hvad og hvilken genre, man spiller og synger, men man skal være sikker på, at man træner gehør, tonebevidsthed, dynamik, ja i det hele taget musikkens basiselementer.

Du har en omfattende produktion af sange, kantater og andre ting, der retter sig mod undervisning af børn. Hvordan kom du i gang med det?

Den første bog "Let us Sing and Play" har vi talt om. Da jeg kom på Århus Seminarium, begyndte Fin Terkelsen og jeg at arbejde med blok- og blikfløjte metodik og vi udgav fire hæfter i 70'erne – "Ej blok til lyst 1-2" og "Ej blik til lyst 1-2". Derefter kom vi til at afholde kurser for både børn og voksne med dette materiale. Jeg havde også børnekoret på Århus Folkemusikskole. Her lavede jeg rigtig mange arrangementer for kor, som også blev brugt på mange folkeskoler. Senere kom jeg til at arbejde med at lave kantater for børn sammen med en biologikollega. Han skulle lave teksterne til en naturkantate og jeg skulle komponere musikken. Den hed "Solstrålen – en antiforureningskantate". Der var problemer med at få teksterne færdige, så min kone, Kirsten Busk, skrev flere af teksterne, og vi fik kantaten færdig til tiden. Vi opførte "Solstrålen" med alle skolerne i Silkeborg engang i midten af 80'erne. Det var der nogle, der hørte om i København og så spredte det sig som ringe i vandet. Det førte til en koncert ved en stor nordisk miljøkonference i Tivoli, hvor børn fra Silkeborg og København deltog. På den baggrund blev vi inviteret til Tronhjem, hvor Solstrålen blev opført som led i et større kommunalt miljøprojekt. På den måde kom Kirsten og jeg rundt og begyndte at arbejde med store featureugeprojekter, hvor vi arbejdede med hele skoler.

Du siger, at det ikke handler om, hvad børnene kan, men hvad læreren kan og tør og at du oplever, at børn kan meget mere, end man tror, de kan. Vil du uddybe det?

I forberedelsen til vore musicalprojekter var der ofte diskussion om sangenes ambitus. Sangene gik f.eks. op på det høje **f** eller ned på det dybe **g**. Der var mange lærere, der ikke synes, at det passede til børnenes stemmer. Det viste sig dog at gå rigtig godt. Det er helt sikkert, at børn kan meget mere, end man tror, de kan. Det handler om, hvad de bliver inspireret til, og hvordan de bliver hjulpet på vej. Det er rigtig godt for dem at have forbilleder at spille op mod. Det er desuden min opgave at få lagt de høje og dybe toner ind

i sangene på en god måde, så det ligger godt i munden – det skal være sangbart både i melodi og tekst. Men det er klart, at hvis man kun synger sange indenfor et begrænset toneomfang, så bliver børnene jo ikke trænet i de høje og dybe toner, og så forsvinder deres muligheder for at synge højt og dybt. Stemmen må trænes og holdes i gang på alle mulige måder. I vores kantater har jeg også arbejdet med meget komplicerede becifrings og akkordforløb. Det har jeg gjort, fordi jeg tror, at børn på et meget tidligt tidspunkt kan registrere de følelseslag, der følger med det harmoniske. Måske kan de give udtryk for, at et bestemt sted i musikken virker på en særlig måde. Her ligger der måske en speciel akkord, som giver udtryk for en følelse. Jeg synes, det er vigtig, at børn også får den

oplevelse, og at vi ikke bare tænker, at vi kun må bruge tre akkorder på guitaren til børn. Til vores kantate-projekter på skolerne medbragte vi som regel rutinerede musikere – ofte lærerstuderende. Nogle gange glemte børnene helt at synge, når musikerne kom på, fordi de blev så overvældede over den lyd, der ledsagede sangene.

I vores kantater kan vi arbejde med hele skolen - lige fra de små til de store klasser. Der er dans, scenografi, sang, kulisser mv. Det har stor betydning for en skole, at man står sammen om et projekt. Ofte oplevede vi, at et sådant musicalprojekt på en skole bidrog til bedre samarbejde mellem lærere. Nogle gange var konfliktløsning netop formålet med vores tilstedeværelse. Der er lærere, der ikke synes, det er en god ide at arbejde på denne måde, fordi deres fag ikke bliver tilgodeset, men jeg synes, at det har stor betydning for børnenes samlede indlæring, og her må man som lærer også nogle gange se højere formål end sit eget fag. Der er en kæmpe overførelseeffekt i disse projekter – og det er dejligt, når musikken kan få lov til at stå i centrum for projekterne. Det er der for lidt af.

Mange af vore kantater (musicals) er arrangeret, så de også kan synges af voksne. Det er en stor oplevelse at høre 400 børn og voksne at synge sangene i samlet kor. Hele den proces sætter sig gode spor hos børnene.

Du arbejder også som korleder for professionelle kor. Hvad er forskellen på at arbejde med voksne og børn?

Jeg er så heldig at have et kor, hvor sangerne er meget dygtige. Derfor kan vi synge noget, der kommer smuk og god musik ud af. Men jeg oplever ikke den store forskel i forhold til at arbejde med børn. Det handler om at udvikle en kvalitet, uanset hvilket niveau man arbejder på. Der er altid noget, der kan blive bedre, og det er det, vi i fællesskab skal arbejde hen imod. Mit udgangspunkt er kvaliteten i musikken, og at vi skal være glade for at gøre det bedre. Alle skal have lyst til at være med i den proces, der handler om kvalitet. Når jeg arbejder med børn og voksne, kommer jeg med en tro på, at det kan lade sig gøre, og jeg tror det smitter.

Hvad med debatten i kølvandet af Pisaundersøgelserne?

Jeg synes, det er noget værre noget; men Anne Bamford, der har lavet "The Ildsjæl in the classroom", har fat i noget rigtigt. Arbejdet med de kreative fag stimulerer børns udvikling og læring i al almindelighed.

Jeg tror, at der i Århus arbejdes med planer om at lave et særligt tilbud i folkeskolen med fokus på musikken. Jeg synes, det vil være spændende at se, hvor det ender og hvordan det kan blive udført i praksis, så man får en tilstrækkelig bred social tilslutning til det. På den ene side kan det hurtigt blive elitært, men på den anden side er det også vigtigt at give plads til de børn, der har lyst at fokusere mere på det musiske. Jeg er tilhænger af, at tingene sker på et højt og kvalificeret niveau. Det ville selvfølgelig være godt at lave en generel forbedring for de musiske fag – men det tror jeg ikke, at der er en politisk vilje til lige nu.

Du har 40 års erfaring som seminarielærer i musik. Hvilke højdepunkter har der været?

Det vigtigste har været musikundervisningen med de studerende, som jeg virkelig har nydt. Når jeg møder dem igen, er det dejligt at kunne tale om det, vi har oplevet sammen. Det er det daglige arbejde, der har været højdepunktet. Så er der også alle de koncerter, vi har haft i forbindelse med arrangementer på og udenfor seminariet, hvor vi har optrådt med bigband og kor. Jeg har også haft mange kurser bl.a. på Rødding, og det har også været dejligt at få lov at være med til.

I min tid har vi sunget meget - også i mange andre timer end i musiktimerne. Desværre er den tradition vigende, så jeg håber, at der kommer en ny generation, der vil tage vare om fællessangen igen.

En af mine fremtidsvisioner er, at der kommer noget mere politisk medvind for musikken og de musiske fag, men gode ord gør det ikke alene, der skal følge penge med.